

Oos Gebrook

Heemkundevereniging Hoensbroek

Nummer 7 - juni 2010

Oos Gebrook

Een uitgave van de Heemkundevereniging Hoensbroek.

Opgericht 26 september 2007

Jaargang 2 nummer 7 - juni 2010

Redactie:

Jan Bus

Hein Giesen

Bernard Grothues

Jo Hermanns

Wim Kortekaas

Math Mertens

Buiten de redactie werkten aan deze editie mee:

Teksten:

Toon Ermers

Rein van Lieshout

Leo Meevers Scholte

Tekeningen:

Hub Ermers

René Fijten

Secretariaat:

Klinkertstraat 19,

6433 PA Hoensbroek, tel: 045-5217721

E-mail: secretaris@heemkundehoensbroek.nl

Website:

www.heemkundehoensbroek.nl

Verenigingslokaal:

MFC Gebrook, Prinsenstraat 12 6433 GJ Hoensbroek

Telefoon: 06-57 23 98 33

Bank:

ING 3280562 t.n.v. Heemkundevereniging Hoensbroek

Losse nummers € 2.00

Inhoudsopgave

❖	Van de redactie	4
❖	Bioscopen in Hoensbroek (4)	5
❖	Het repetitielokaal van de harmonie in de Sloert	10
❖	De roofmoord in de Kouvenderstraat in 1923	14
❖	Het Mariabeeld van Jan Lückner in Maria-Gewanden	17
❖	D'r Puimezeiker	21
❖	Waar komt die straatnaam vandaan: Hommerterweg	24
❖	De Weerwolf	26
❖	Een waar gebeurd familieverhaal	27
❖	De Hoofdstraat in de 50-er jaren	30
❖	Wie woar het vreuger: Meibottelle	34
❖	Mededelingen	38
❖	Onze begunstigers	39

Van Crieelingen VOF-Woninginrichting
Hoofdstraat 390
6432 GN Hoensbroek
Tel.: 045- 5216678

Van de redactie

Toen we 2 jaar geleden het eerste nummer van dit blad in elkaar hadden gezet dachten we niet, dat we zo snel al een zevende nummer zouden kunnen laten verschijnen. We realiseerden ons toen goed, dat het toch een zware klus zou zijn om telkens weer een goed gevuld en aantrekkelijk blad te produceren. Maar met de kennis van nu is dat eigenlijk heel erg meegevallen. Desondanks realiseren we ons, dat het toch niet mee zal vallen om dit vol te houden. Maar misschien zeggen we over 2 jaar toch weer, dat het eigenlijk wel weer meeviel. In ieder geval hebben we met deze uitgave weer een stapje vooruitgezet. Het blad ziet er een stukje mooier en professioneler uit met de nieuwe kleurige omslag, waarvan de voorpagina is getekend door René Fijten. En opnieuw werden we opgescheept met een luxeprobleem: méér kopij dan we in 40 pagina's kwijt kunnen.

Wat hebben we deze keer in de aanbieding? Van onze vaste leveranciers kregen we ook nu weer het een en ander aangeboden. Natuurlijk ontbreekt ook deze keer de dialectbijdrage van Toon Ermers niet. En Bernard Grothues heeft een leuk stuk geschreven over het Mariabeeld, dat al bijna 60 jaar op de hoek van de Zandbergsweg/Hoofdstraat staat. Bovendien starten we in dit nummer met een nieuwe serie over de Hoofdstraat, waar in de loop van de vijftiger en zestiger jaren veel is veranderd.

De rest van onze aanbiedingen moet u zelf maar ontdekken!

Veel leesplezier!

van Oost Verzekeringen - Hypotheken
Juliana-Bernhardlaan 8
6432 GW Hoensbroek
Tel.: 045-5224241

H. Giesen - Herenkapper
GB van Hövellplein 12
6432HE Hoensbroek
Tel.: 045- 5218531

Bioscopen in Hoensbroek

Door Wim Kortekaas

Deel 4, de filmkeuring in de jaren '20 en '30

In het vorige nummer van dit blad hebben we aandacht besteed aan de invoering van een landelijke filmkeuring nadat het parlement uiteindelijk met instemming van de confessionele partijen had ingestemd met de invoering van de Bioscoopwet per 1 mei 1928. Die wet voorzag naast die landelijke keuring, als concessie aan met name de katholieken, ook in de mogelijkheid van een plaatselijke nakeuring. En daar werd in het zuiden van ons land door een flink aantal gemeenten, onder wie ook Hoensbroek, direct gebruik van gemaakt door de aansluiting bij de Vereniging van Noord-Brabantsche en Limburgse gemeenten voor gemeenschappelijke filmkeuring en de invoering van een nieuwe nakeuringsverordening. Die verordening stelde keuring door deze organisatie verplicht op straffe van het verlies van de vergunning. In 1929 ontstonden er opnieuw grote conflicten over de katholieke nakeuring, die ertoe leidden, dat in een groot aantal gemeenten bioscopen sloten.

Maar ook in Hoensbroek had dit zijn repercussies, die tot uitdrukking kwamen in de acties van de commissie van toezicht op de bioscopen, die verderop in dit artikel aan de orde komen. Het zou echter te ver voeren om er hier diep op in te gaan en ook de ruimte ontbreekt daarvoor. Na een vijftal maanden bereikten de strijdende partijen uiteindelijk een akkoord, dat er op neerkwam, dat voortaan sprake was van een gecentraliseerde (dus niet alleen voor het zuiden van het land) katholieke nakeuring die verzorgd werd door de Katholieke Filmcentrale. Toch bleek men niet overal tevreden met dit resultaat. Heerlen zegde bijvoorbeeld in 1932 het lidmaatschap van de keuringsvereniging op en stapte over plaatselijke nakeuring, omdat dit meer invloed waarborgde op de juiste keuring van zowel films als reclamemateriaal dan de centrale nakeuring door de Filmcentrale. En dat gebeurde ondanks de bemiddelende rol, die burgemeester van Grunsven in het conflict van 1929 had gespeeld. Kortom, ondanks de invoering van de nieuwe wet bleef er veel gedoe over de keuring van films.

Clark Gable

Commissie van toezicht op de bioscopen

In Hoensbroek werd in 1928 door het gemeentebestuur voor het plaatselijk toezicht

de Commissie van Toezicht op de bioscopen opgericht. De commissie heeft bestaan tot aan de Tweede Wereldoorlog. Hoe het in oorlogstijd geregeld was en of de commissie in die periode haar werkzaamheden voortzette is niet duidelijk. In ieder geval pakte men de werkzaamheden in 1946 weer op en ging daarmee door totdat de commissie in 1969 werd opgeheven.

Tot nu toe heb ik nog geen stukken kunnen vinden, waarin de regels voor de samenstelling van de commissie en haar bevoegdheden en taken zijn vastgelegd. Maar duidelijk is wel, dat vanaf het begin de commissie werd gevormd door een illustre gezelschap van Hoensbroekse notabelen. De leden werden voor 5 jaar benoemd. Uiteraard was de geestelijkheid erin vertegenwoordigd. In 1928 werd kapelaan Terpoorten beëdigd als lid, maar

vanwege zijn vertrek uit Hoensbroek werd hij in 1930 al opgevolgd door pastoor Röselaers. Vanaf het begin tot aan de oorlog in 1940 maakte ook dokter S. Mekel, als voorzitter, er deel van uit. Anderen, die voor kortere of langere tijd zitting hadden waren gemeenteraadslid en loco-burgemeester J. Wante en de heren M. Verboeket, M. Strijbos, K. van Els, van 't Hoofd, Beuker en W.H. Mannens. Het onderwijs was in de commissie vertegenwoordigd door de heer Philippens, hoofd van de Wilhelminaschool, die in 1935 na zijn vertrek naar Eijsden werd opgevolgd door een ander 'hoofd ener school', de heer Beijers, hoofd van de Petruschool.

Blijkens het notulenboek kwam de commissie niet zo heel vaak bijeen. Meestal maar een keer of twee á drie per jaar. Het notulenboek, dat de periode maart '28 – mei '38 bestrijkt, omvat voor die hele periode van 10 jaar slechts 20 verslagen. Uit één daarvan blijkt, dat men zelfs een keer niet heeft kunnen vergaderen bij gebrek aan voldoende aanwezige commissieleden. In de periode tussen eind maart '35 en februari '37 vergaderde men zelfs helemaal niet, maar in '32 maar liefst 5 keer.

Toch wil dat niet zeggen, dat de commissie haar werk niet altijd serieus nam. De leden hadden vrije toegang tot de bioscopen en konden, op vertoon van hun legitimatiekaart, alle bioscoopvoorstellingen bezoeken. Volgens een van tevoren afgesproken rooster werden alle bioscopen wekelijks bij toerbeurt door telkens verschillende

Autobedrijf Simons
Nieuwstraat 127
6431 KR Hoensbroek
Tel.: 045-5215691

commissieleden bezocht. In de verslagen kun je daarover lezen, dat dit ook werkelijk gebeurde. Men bezocht ook de buitengewone of incidentele voorstellingen in het Kleuterhuis(?) of in een eigen gebouw.

Conflict?

Later, in 1938, had men daarover een begin van een conflict met de Staatsmijnvereniging “Algemene Ontwikkeling”, die tegen kostprijs besloten filmvoorstellingen organiseerde in de Palace-bioscoop.

Het bestuur van die vereniging gaf na hierover aangeschreven te zijn te kennen zich bij de wensen van de commissie neer te leggen en controle toe te staan. De activiteiten van de commissie kostten zelfs zoveel tijd, dat de heer Wante in september '39 als lid bedankte, omdat hij er geen tijd meer voor had en zijn plicht niet meer kon vervullen. De instelling van de commissie vond haar grond in art. 18 van de Bioscoopwet, maar, zoals gezegd, een duidelijke taakomschrijving is niet echt duidelijk. Uit de verslagen blijkt echter, dat er een paar onderwerpen zijn, die bij de regelmatige controlebezoeken en vervolgens ook in de vergaderingen van de commissie de aandacht hadden.

Greta Garbo (Mata Hari)

Nadrukkelijk werd gecontroleerd of de bioscoophouders zich hielden aan de keuringen van de Katholieke Filmcentrale (KFC). Daarbij werd er niet alleen op gelet of de films aan de eisen voldeden, maar ook de foto's, die bij de bioscoopingang vertoond werden, moesten van een duidelijke goedkeuring (door een KFC-stempel) voorzien zijn. Het is een paar keer voorgekomen, dat zelfs een door de KFC goedgekeurde film volgens de commissie niet door de beugel kon. Bij een bezoek in april '28 aan de Witte Bioscoop van Moonen

constateren zowel kapelaan Terpoorten als de heer Verboeket onafhankelijk van elkaar, dat de film “Liefde met hindernissen” niet door de beugel kan “vanwege de nuditeiten die daarin voorkwamen”. Besloten wordt de Centrale Commissie hiervan op de hoogte te stellen.

Aan het eind van dat jaar is het weer prijs en ziet de commissie in de Luxor en in de Witte Bioscoop een tweetal films (De Liefde van Mamon en Mata Hari), waaruit naar de mening van voorzitter Mekel blijkt, dat de Centrale keuringscommissie een veel te slappe houding aanneemt vanwege het verzet van de filmverhuurders. Het is de aanleiding om in actie te komen tegen de slappe knieën van de centrale commissie.

Men besluit om met het college van B&W hierover overleg te plegen, protest aan te tekenen bij de Centrale Commissie en aan alle plaatselijke commissies in het zuiden van het land om adhaesie aan deze actie te verzoeken en men een vergadering beleggen om met alle commissies te praten over de aanpak van het euvel. De commissie overweegt zelfs om aan het gemeentebestuur voor te stellen om voortaan alle films zélf te gaan keuren. maar men gaat eerst nog even informeren in Kerkrade, waar men dit al zo doet. Men vreest echter op voorhand, dat het niet kan omdat in de

Hoensbroekse verordening niet voorzien is in een dergelijke plaatselijke na-keuring. Bovendien is het een arbeidsintensieve klus en het ontbreekt de commissie aan de hiervoor benodigde tijd.

Eind '31 komt het dan eindelijk tot een gesprek met de professor Bemelmans (voorzitter vereniging Eer en Deugd) en de voorzitters van de Centrale Commissie en de Katholieke Filmcentrale) over de te slappe keuringen. Maar teleurgesteld stelt de commissie vast, dat het gesprek helemaal niets heeft opgeleverd. Niet lang daarna blijkt de gemeenteraad besloten te hebben niet langer de activiteiten van de KFC financieel te ondersteunen en dus niet meer wordt deelgenomen aan de zuidelijke nakeuring. Gevolg is, dat ook niet meer gegevens over goed- en afgekeurde films worden geleverd en men alleen aangewezen is op hetgeen wordt geleverd door de Centrale commissie. De commissie signaleert ook, dat nu door de KFC goedgekeurde films als 'Arme kleine Eva' en 'Vendetta' vertoond kunnen worden, waarin 'zaken als ongeoorl. verhouding, dooden der ongebooren vrucht, moord, lichtzinnige huwelijksopvattingen' voorkomen. Men besluit hiertegen met klem te protesteren bij de KFC. Ondanks dat de commissie diverse pogingen doet o.l.v pastoor Röselaers het gemeentebestuur op andere gedachten te brengen en het besluit niet meer bij te dragen aan de KFC terug te draaien gebeurt dat niet.

Een enkele keer wordt geconstateerd, dat in een bioscoop niet voldaan wordt aan de technische eisen zoals de juiste afmetingen en de kleur van de bordjes "nooduitgang", de plaatsing ervan, in de Palace de nooduitgangen niet voldoen of dat er sprake is overschrijding van het toegestane aantal bezoekers in de Luxor.

Wordt vervolgd.

Voor dit artikel heb ik dankbaar gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

Th. Van Oort, "Film en het moderne leven in Limburg", Hilversum 2007; proefschrift over 'het bioscoopwezen tussen commerce en katholieke cultuurpolitiek in de periode 1922-1929'.

Rijkshet: Gemeentearchief Hoensbroek 1800 – 1940: Register van Notulen der Vergaderingen van de plaatselijke Commissie van Toezicht op de Bioscopen in de gemeente Hoensbroek; toegangnummer 072, inv.nummer 3370

Rijkshet: Gemeentearchief Hoensbroek 1800 – 1940: Stukken betreffende de samenstelling van de plaatselijke Commissie van Toezicht op de Bioscopen, de benoeming van leden dezer Commissie en hun beëdiging 1930, 1932 – 1934, 1937 – 1939; toegangnummer 072, inv.nummer 3363 t/m 3369.

Het repetitielokaal van de harmonie in de Sloert

Door Wim Kortekaas

Harmonie St. Caecilia heeft in de loop van haar inmiddels 154 jaar lange geschiedenis op veel verschillende plaatsen in Hoensbroek haar repetities gehouden. Nu vinden ze plaats in Amicitia aan de Markt, maar dat is pas sinds een paar jaar het geval.

Waar ze in de jaren direct na de oprichting in 1856 plaatsvonden weet ik niet, maar de uitvoeringen werden toen gehouden in het schoollokaal (er was er maar één) in het centrum van het dorp, op de hoek van de toenmalige Klooster- en Dorpsstraat. En een flink aantal jaren later werd er ook stevig gerepeteerd in de bovenzaal van In Ghen Haen, op de hoek van de Hoofdstraat en de Pastoorskuilenweg (nu de parkeerplaats van Lidl) en in de kantine van de brandweer aan de Nieuwstraat.

Na de gemeentelijke herindeling is er ook nog enige tijd gerepeteerd in de kelder van de Muziekschool aan de Buttingstraat, maar vanwege klachten over geluidsoverlast kwam daar al snel weer een eind aan.

Maar wat misschien minder bekend is (en bij de jongere garde van de harmonie waarschijnlijk helemaal niet) is, dat meer dan 100 jaar geleden de repetities in de Klinkertstraat werden gehouden. Dat deel van Hoensbroek stond toen bekend als de Sloert.

**v Oers Assurantiën
Kouvenderstraat 238
6431HK Hoensbroek
Tel.: 045- 5212856**

Waarom aan de Klinkertstraat?

het slop en was feitelijk ter ziele. Maar rond 1880 nam notaris Creemers het initiatief om de club weer nieuw leven in te blazen. Op zijn verzoek nam Leonard Snijders, net terug uit militaire dienst en wo-

Rond 1870, in de tijd, dat de Frans-Duitse oorlog plaatsvond, raakte de harmonie behoorlijk in verval. Rond 1880 nam notaris Creemers het initiatief om de club weer nieuw leven in te blazen. Op zijn verzoek nam Leonard Snijders, net terug uit militaire dienst en wonend in de Sloert, de taak op zich de vereniging muzikaal gezien weer op poten te zetten. Hij werd in 1882 de nieuwe dirigent van het gezelschap, dat niet als harmonie, maar tot ± 1920 als fanfare door het leven zou gaan. En

Leonard hield dat dirigentschap bijna 40 jaar vol.

Hij werd op 17 december 1857 op de Klinkertweg in de Sloert geboren als zoon van Gerard Snijders en Elisabeth Curfs. Zijn geboortehuis staat er nog steeds: het vakwerkhuis op Klinkertstraat 16 met op de hoek Klinkertstraat/Overbroekerstraat het wegwijk, dat bij het huis hoort. Het kruis is er in 1871 geplaatst ter gelegenheid van de geboorte van een van de kinderen Snijders.

Leonard trouwde op 1 mei 1890 met Joanna Jennekens en verhuisde toen naar Voerendaal, waar hij koster-organist was en waar hij de rest van zijn leven heeft gewoond tot hij in 1951 op 93-jarige leeftijd in Heerlen overleed.

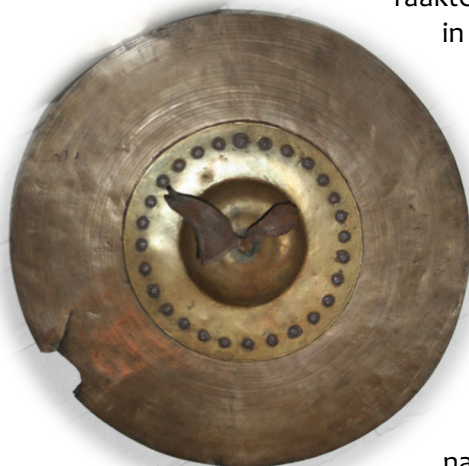
Maar toen hij dirigent van de harmonie werd woonde hij nog aan de Klinkertstraat in het huis van zijn ouders. Daarin was toen al sinds halverwege die eeuw ook een (particulier) schooltje voor de kinderen van de buurt Overbroek gehuisvest totdat rond 1920 de school aan de Overbroekerstraat in gebruik werd genomen.

Omdat Leonards vader er de onderwijzer van was noemde men het 't 'Snijdersschooltje'. Na de heropricting van wat toen een fanfare werd, vonden in dit huis dus ook de repetities van dat gezelschap plaats.

Repeteren op zolder

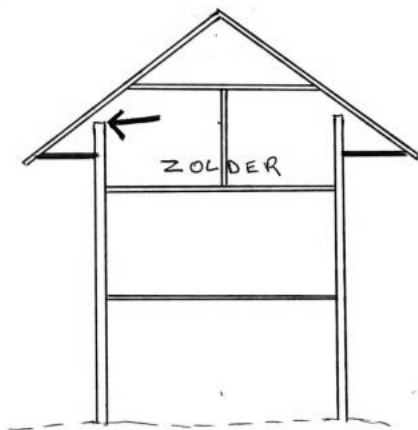
Of het klaslokaal óók op de zolder was ondergebracht is niet bekend, maar duidelijk is wel, dat de repetities van de fanfare op de zolder van het huis plaatsvonden. Dat kon ook wel, want zo veel leden als nu telde het gezelschap niet. Op de foto, die van de fanfare werd gemaakt bij de uitvoering t.g.v. de opening van de spoorlijn Sittard – Heerlen in 1896, staan 28 leden inclusief dirigent Snijders afgebeeld. Dat zullen er direct na de heropricting in 1882 zeker nóg minder zijn geweest. Dus over geluidsoverlast zal men toen niet zo snel geklaagd hebben met zo'n klein gezelschap. Bovendien waren ongeveer alle directe burens lid van de fanfare en bliezen hun partijtje mee tijdens de repetities. De huizen, die zich nu aan de overkant van de straat bevinden stonden er allemaal nog niet. De dichtstbijzijnde andere woningen waren de nu leegstaande en sterk in verval geraakte boerderij en direct daarnaast de

in de zeventiger jaren gesloopte brouwerij op de Overbroekerstraat. De brouwer was in die tijd Eugène Horstmans, die ook lid van de fanfare was.

Waarom zo duidelijk is, dat men op de zolder van het huis aan de Klinkertstraat repeteerde komt door de ontdekking, die Ronald Koppert begin jaren zeventig deed bij de verbouwing van dit pand. Ronald had rond 1970 het pand gekocht van de familie Snijders. Maar voordat hij erin kon gaan wonen heeft hij lang gewerkt aan een grondige

verbouwing van het misschien wel meer dan 200 jaar oude huis. Bij het slopen van plafonds en muren kwam er van alles tevoorschijn. Omdat in het pand ook ooit een schoenmakersopleiding was geweest, vond hij tussen de plafonds bijvoorbeeld allerlei oefenmateriaal daarvan. Maar op de zolder deed hij op een vreemde plek (zie tekeningetje) een voor de harmonie interessante vondst, namelijk een deel van een bekken stel (zie foto).

weer teruggevonden!

Een van de muzikanten had het bij een repetitie waarschijnlijk even óp de muur gelegd, misschien er tegenaan gestoten en wèg was-ie, om pas na tientallen jaren bij toeval door een verbouwing weer tevoorschijn te komen.

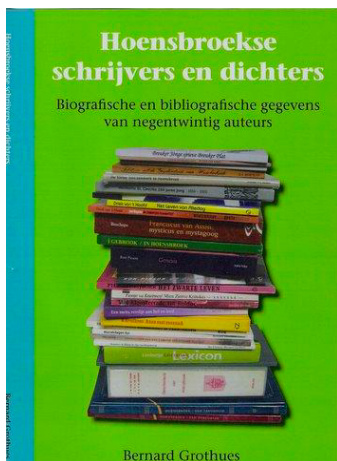
Zo zie je maar weer hoe snel je iets kunt kwijtraken. Gelukkig heeft Ronald het, na misschien wel meer dan 100 jaar, toch

Sturmans-Faassen Verkeersopleidingen
Nieuwstraat 15
6431 KP Hoensbroek
Tel.: 045- 5220166

Adm. Kantoor J. A. Klein
Galerijstraat 16
6432AV Hoensbroek
Tel.: 045- 5211214

Heemkundevereniging Hoensbroek presenteert nieuw boek

Lexicon Hoensbroekse schrijvers en dichters

Op 4 september a.s. zal in de Openbare Bibliotheek aan de Hoofdstraat in Hoensbroek onze heemkundevereniging het boek "Lexicon Hoensbroekse schrijvers en dichters" presenteren, dat door ons lid Bernard Grothues is samengesteld.

In dit naslagwerk worden leven en werk beschreven van **negenentwintig in Hoensbroek geboren auteurs** met een landelijke uitstraling zoals Nop Maas, Pé Hawinkels, Ben van Melick en Pierre Heijboer. Maar ook komen schrijvers en schrijfsters aan de orde

zoals Paul van Hoensbroek, Math Mertens en Fientje Cremers, die in het Hoensbroekse dialect proza en poëzie hebben geschreven en niet te vergeten de 18e en 19e eeuwse Hoensbroekse schrijvers Johan Arnold Daniëls (Slei-nada), Egidius Slanghen en Christiaan Quix. Deze encyclopedie (102 pagina's) is spontaan ontstaan na het verschijnen van het voortreffelijke Limburgs Literair Lexicon. Daarin zijn echter slechts zes Hoensbroekenaren vermeld, terwijl Hoensbroek toch een veelvoud van auteurs heeft voortgebracht. Het criterium voor vermelding, dat gehanteerd werd bij de samenstelling van het Limburgs lexicon werd voor dit boek uitgebreid met de auteurs, die in het dialect hebben gepubliceerd.

De oplage is beperkt.

Als u zeker wilt zijn van het lexicon kunt u voor € **14, 95** een exemplaar reserveren bij The Readshop Borger, Kouvenderstraat te Hoensbroek.

DE NIEUWE KOERIER

MAAS- EN ROERBODE
PROVINCIAAL LIMBURGSCHE DAGBLAD

“Laatste nieuws” over de roofmoord in de Kouvenderstraat in 1923

Door Hein Giesen

In de nummers. 4 en 5 hebben wij in onze rubriek “Opsporing verzocht” aandacht besteed aan de destijds geruchtmakende roofmoord op de ruim 80-jarige weduwe Maria Haertmans-Kusters, gepleegd in haar oude boerderij aan de Kouvenderstraat.

Toedracht

De weduwe was in de nacht van 20 op 21 juli door verstikking om het leven gebracht en de daders, die ook de 40-jarige, labiele dochter een prop in de mond gestopt en vast gebonden hadden, gingen ervandoor met een buit van 800 gulden.

Echter onze eindconclusie in het desbetreffende artikel, dat er nooit een spoor van de daders is

gevonden, blijkt niet geheel juist te zijn. Nijvere naspeuringen van ons nieuwbakken bestuurslid Hein Bisschops leidden tot de ontdekking van een paar krantenberichten uit de dertiger jaren waaruit bleek, dat deze (vermoedelijke) daders wel degelijk in beeld geweest zijn, maar dat de bewijzen helaas niet hard genoeg waren om hen te veroordelen.

Twaalf jaar later

De verdachten waren allen uit het destijds beruchte misdadigersmilieu van de Brabantse gemeente Oss. In het voorjaar van 1935 hield de politie daar grote schoonmaak en arresteerde ruim 100 personen.

Onze eigen “Oppert” Aartsen, heeft hier destijds aan

meegewerkt en had zijn benoeming tot hoofdcommissaris in Hoensbroek voor een groot

ook tips gekomen over de toen al 12 jaar oude moordzaak, want in juli 1935 werd een viertal boe-

DE ROOFMOORD TE HOENSBROEK.
De begrafenis van het slachtoffer, de 81-jarige weduwe Haertmans. De dader(s) zijn nog niet gevonden.

deel te danken aan zijn aandeel bij deze acties.

Uit de diverse bekentenissen na deze arrestaties zijn blijkbaar

De Nieuwe Koerier

Volgens de Nieuwe Koerier van 17 juli 1935 heeft de Koninklijke Marechaussee van de brigade Hoensbroek gisteren in hun woonplaats Oss de arbeiders van O. en B. gearresteerd en op

ven dat overigens ook al direct na de moord als verdacht te boek stond, opnieuw opgepakt en beschuldigd van betrokkenheid bij deze laffe roofmoord. transport naar Hoensbroek gesteld en een dag later in Eindhoven de Ossenaren V. en v.d. B. Bovengenoemde personen, met bijnamen als de Witte van Toren en de Pop, waren goede bekenden in het Osse boevenwereldje en werkten ten tijde

van de moord in de Limburgse mijnen. Blijkbaar heeft men de vermoede moordenaars toen weer op vrije voeten gesteld, want op 11 maart 1936 lezen we in deze krant dat de verdachte M. van O. uit Oss voor de derde maal gearresteerd is in verband met die moordzaak.

En op 18 april, zo wordt vermeld, zijn nog eens twee van de drie eerdergenoemde verdachten in hechtenis genomen.

De rechtszaak

Op 19 mei 1936 wordt door de rechtbank in Maastricht tegen elk der drie verdachten 10 jaar gevangenisstraf geëist, maar de getuigenissen zijn niet sterk genoeg.

De voornaamste getuige krijgt een toeval en verklaart niet meer te weten wat hij voorheen getuigd heeft en de andere getuigen, die allen zelf al een crimineel verleden hebben, worden door raadsman mr. Tripels uit Roermond als onbetrouwbaar gekwalificeerd. De rechter gaat

overstag voor de argumenten van de advocaat en na zijn pleidooi mogen de verdachten, die overigens ook altijd ontkend hebben, meteen als vrij man de rechtszaal verlaten. Bij de uitspraak op 28 mei 1936 worden de verdachten vrijgesproken. In de motivering van het vonnis zegt de rechtbank dat zij niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft dat het ten laste gelegde feit door hen begaan is.

Hoger beroep

In de Nieuwe Koerier van 1 juli 1936 lezen wij dan nog dat er hoger beroep is aangetekend. De zaak zal thans in Den Bosch voorkomen.

Hier stopt ons verhaal. Dit bericht is helaas het laatste krantenartikel dat we over deze moordzaak hebben gevonden.

Weet iemand van onze lezers misschien nog hoe deze zaak verder gelopen is?

Het openbare kunstbezit van Hoensbroek

Door Bernard Grothues

Evenals de rubriek ‘Waar komt die straatnaam vandaan?’ zullen we in “Oos Gebrook” een geregelde bijdrage plaatsen over de monumenten, beelden, schilderijen en andere kunstvoorwerpen, die in Hoensbroek te zien zijn en die behoren tot ons culturele en heemkundige verleden. Onze eerste inbreng betreft het Mariabeeld op het van Gouverneur Baron van Hövellplein in Maria-Gewanden.

Het Mariabeeld van Jan Lücker in Maria-Gewanden

Voordat de kerk van O.L. Vrouw Maagd der Armen aan de Zandbergsweg in Hoensbroek in gebruik werd genomen stond er sinds 1945 een noodkerkje, dat bediend werd door de pastoors en kapelaans van de parochie Sint Jan Evangelist. Dat duurde tot 1948 toen kapelaan B. Otten van de St. Janskerk benoemd werd tot bouwpastoor. Het eerste wat hij deed was de naam Steenberg veranderen in Maria-Gewanden. De naam Steenberg had een negatieve klank en Otten

had ontdekt dat de weilanden aan de voet van de Steenberg de

‘gewanje’ genoemd werden. En zoals Kouvenrade was veranderd in Mariarade, zou de Steenberg ‘Maria-Gewanden’ moeten heten. (Bernhard vragen)

Zo is het tot op heden nog, hoewel de benaming Steenberg nog altijd wordt gebruikt. Op 24 juni 1951 werd de parochiekerk O.L. Vrouw Maagd der Armen plechtig ingewijd door

Mgr. Dr. G. Lemmens, de bisschop van Roermond en vier jaar daarna zegent pastoor Otten bij gelegenheid van zijn zilveren priesterfeest, dat hij op vier april met de parochie had gevierd, op 1 mei 1955 een twee meter hoog beeld in op de hoek van de Hoofdstraat - Zandbergsweg - Gouverneur Baron van Hövellplein.

In eerste instantie had Charles Vos, de beeldhouwer van het oorlogsmonument in Hoensbroek, de opdracht gekregen om een beeld te ontwerpen. Maar hij kwam te overlijden en de opdracht ging naar

een andere beeldhouwer van wie we jarenlang de naam niet kenden. Bij de voorbereidingen van het boek: *Maria-Gewanden en Terschuren vroeger...* deden Jo Hermanns en Jo Brassée nog een ultiem onderzoek naar de maker van dit beeld, maar de vraag werd niet beantwoord.

Totdat op 1 maart 2010 de Heemkundevereniging Hoensbroek in de rubriek Wegwijs van het Limburgs Dagblad alsnog een oproep deed om mee op zoek te gaan naar de kunstenaar. Daarbij werd een foto geplaatst van de desbetreffende beeldhouwer in zijn atelier. Hierop kwam slechts één reactie en wel die van broeder Lambertus van de Abdij Sint Benedictusberg te Vaals, die zich wist te herinneren dat in het Limburgs Maandblad “De Bronk” van maart 1955 een korte

aankondiging had gestaan, waarin werd meegedeeld dat in Hoensbroek van 6 tot 13 april 1955 een grote missieten-toonstelling georganiseerd zou worden. Bij die gelegenheid zou een beeld van O.L. Vrouw Maagd der Armen, een werk van Jean Lückér, onthuld worden.

Naar aanleiding van deze tip konden wij in het Lexicon van Nederlandse Beeldende Kunstenaars van P. A. Scheen twee Lückers terugvinden, te weten Johannes, Gerardus, Maria, roepnaam Jan geboren op 2 augustus 1919 in Roermond en gestorven op 18 december 1972 en zijn vader August Carel Joseph Lückér (roepnaam Karel), die in Krefeld (Duitsland) werd geboren op 15 juni 1882. Karel is met zijn familie

naar Roermond verhuisd, waar hij op 18 november 1958 is gestorven. De familie Lückér is een echte beeldhouwersfamilie, want ook de twee kleinzonen: Carl Lückér, grafisch ontwerper bij Lückér Art Design Carl in Roermond en de beeldende kunstenaar en graficus Jeroen Lückér beoefenen het vak. In eerste instantie was het nog niet zeker dat we te doen hadden met Jan Lückér, omdat beiden hun vader niet herkenden op de foto,

maar het atelier gaf genoeg aanknopingspunten om definitief vast te stellen dat het Jan Lückert betrof.

Hij vervaardigde het zandstenen beeld, dat alle kenmerken heeft van de Cuypers-stijl. Het is niet gesigneerd of voorzien van initialen, wat de zoektocht naar de ontwerper nog extra heeft belemmerd. Het beeld werd in opdracht vervaardigd, hetgeen betekende dat de kunstenaar naar de geldende normen moest produceren. Dat kan ook verklaren waarom de familie het werk niet direct kon thuisbrengen. Het was al bekend, dat Jan Lückert voor de kerk van Maria-Gewanden tevens de kruiswegstaties, de beelden St. Jozef en St. Barbara en de kerstgroep heeft gemaakt.

R. Offermans - Fysiotherapie
Kouvenderstraat 111
6431HC Hoensbroek
Tel.: 045-5220932

R. de Jong – Autoschade
De Koumen 60
6433KD Hoensbroek
Tel.: 045- 5210590

D'r Puimezeiker

G'r zult waal dinke: "Wat is dae Toon vuuër 'ne vieze, mit zoe'n woeërd te gebroeke." Mer dat is neet zoe. I daen tied waor dat 'n gans gewuën woeërd.

Tant Trees van mich broekde dat woeerd gans gewuën. En dat waor zoe fien aagelag, dat dōsj kaom "nonnevot" te zegke. Nae, 'ne Puimezeiker waor dan aoch 'ne gewuëne, klaene manskael.

En dát waor oze maester oet de twieëde klas i 1924. En dat ich dat 1924 zoe good hōb onthoute, dat kumt zoe. Op de ieësje klas hōbbe v'r laeze gelieërd, en i de twieëde klas sjrieve. Wiej v'r dat zoe'n bietje kōste, mooste v'r op jieëker nuuj blaad beginne mit d'r datum en mit Hoensbroek. Of baeter angesjòm: dus Hoensbroek 5-4-1924. Daomit, hōb ich noeëts vergaete dat ich i 1924 i de twieëde klas zoot. En Hoensbroek vergaet ich zoe wiej zoe noeëts.

Zoe gezag waor d'r Puimezeiker i die twieëde klas oze maester. Neet dat v'r 'm zoe aasjproke. Plat kalle dat waor d'r op de lieëgere sjoeël neet bie.

D'r maester moos mit 'meester' aagesjpraoke waere. Mer noe woe 't aegelik òm gaet.

D'r Puimezijker houw, wiej vāōl maesters i dae tied, 'ne sjtek. Dat waor nog 'n uëverbliefsel oet d'n tied dat ze de kinger nog mochte houwe, wenste get oetgevraete hos. Noe haesjt zoe'n dingk 'n statussymbool. Noe houw d'r Puimeeijker 'ne hieële sjoeëne sjtek. Dat waor aegelik 't òngerstjōk van 'n echte sjmik van 'ne koetseer, doe wits waal, zoe'ne haote sjtek mit dròm haer gedrieëd 'ne ganse dunne sjoonsreem.

Noe houw d'r hoofdmaester aoch 'ne sjtek,... mer 'ne gans gewuëne. En dat d'r Puimezeiker zoe'ne sjoeëne houw, dat loog d'r hoofdmaester neet erg.

Omdat 't zoe'ne sjoeëne sjtek waor, woert hae Nònk Peer geneumd. En òmdat d'r hoofdmaester aoch mer 'ne gewuëne miensj waor, dach hae: "Dae Nònk Peer dae klauw ich mich."

D'r Sjeuf oet Tersjure houw get oetgevraete en moos ònger sjpieël-tied i de klas blieve, en wiej hae zich zoe zoot te vervaele kaom opins d'r hoofdmaester de klas binnen en dae waor gans verpazakt wiej hae zoog dat dao enne i de bank zoot. En mieë òm get te zegke zag hae: "Weet jij ook waar meester H.

Nonk Peer heeft staan?" ... Hae sjròk zelf va wat hae gezag houw. Mer 't waor gezag, en d'r Sjeuf antwoerde dan aoch braaf: "Ja me-neer, die staat altijd in de hoek achter de lessenaar." "Ga jij maar buiten spelen," zag 't hoofd.

En wiej d'r Sjeuf weg waor gòng hae mit Nònk Peer nao zien aege klas, en zat 'm aoch i d'r hook achter d'r lessenaar. Dao is noeëts kal uëver gemak...

Nao 'n paar daag, wiej d'r Puimezeiker gezieën houw dat d'r Nònk Peer neet trùk kaom, zag hae taegge d'r Sjeuf: "Jozef, als jij naar

school komt, ga je toch langs een bosje; breng me eens een mooie stok mee.” Mer d’r Sjeuf dach direk: “Dem kul ich. “ Hae brach nao ‘n paar daag ‘ne hieële sjoeëne sjtek mit. Hae waor waal zoe rot wiej ‘ne mispel. D’r Puimezeiker zoog dat waal mer leet zich dat neet aa gao. En wiej ’t zoe oet kaom sjloog hae mit d’r nuje sjtek òm zien wuuërd krach bieje te zette op ’t braeëd va de bank va d’r Sjeuf. D’r sjtek brook i twieë en ’t bäövesjte sjtök vloog doer genlòch, waal twieë mieëter hoeëg. V’r zote allenuij sjtiekem te lache. Toch moch d’r Sjeuf nog ‘ne nuje sjtek mitbringe. Mer da waal ‘ne sjterke. Gods waeëg zint deks neet te begriepe. En die waeëg va d’r Puimezijker al hieëlemaol neet.

Wiej ich zelf vief jaor later i de zieëvende klas zoot, sjtòng d’r Nònk Peer nog gemuëtlig i d’r hook hinge d’r lessenair va d’r hoofdmaester.

Toon Ermers

Het oprichten van een nieuwe werkgroep: Verenigingen

Ons lid Ger Luypen is van zins het voortouw te nemen voor een nieuwe werkgroep “Verenigingen”. Het doel van deze werkgroep zal zijn om zoveel mogelijk gegevens en beeldmateriaal boven water te halen van inmiddels verdwenen clubs. Denk bijvoorbeeld maar eens aan het Trommel- en Fluiterkorps St. Jan Gebrook, en aan de vele, soms bijna vergeten carnavalsverenigingen en voetbalclubs. Het initiatief kan ook een bijdrage zijn om gegevens van de vele verenigingen, die Hoensbroek op dit moment rijk is, te verzamelen en te bewaren.

Hebt u misschien interesse in dit onderwerp, meldt U dan aan bij onze secretaris of een der andere bestuursleden.

Na de zomervakantie krijgen belangstellenden bericht voor een eerste bijeenkomst.

Waar komt die straatnaam vandaan?

Door Bernard Grothues

Hommerterweg

De oude Hommerterweg in Hoensbroek vormt de verbinding tussen Akerstraat-Noord en de Hoeve Krekelberg aan de grens bij de gemeente Schinnen, via het gehucht Hommert. Bij de vaststelling van de naam in 1921 eindigde de Hommerterweg waar de Wijenweg en Patersweg elkaar kruisen, daar waar nu de Randweg begint. In 1586 werd hier al een voetpad vermeld dat “uyter Flatterstraete naar Hommert” voerde, “genaemd der Hommerderpatt”. Waar de naam Hommert vandaan komt is niet zo gemakkelijk te achterhalen, tenzij we te doen hebben met een toponiem, waaronder we een benaming van een bepaalde plek verstaan. In de ‘Geschiedenis van Hoensbroek en Omgeving’ door H.A. Beaujean lezen we dat voor 1000 jaar op deze plaats zich een bosachtig landschap bevond waar houtrooi nog niet had plaatsgevonden. Zo ontstonden zogenaamde rodeplaatsnamen als Vaesrade, Amstenrade, Bingelrade en Homrade of Hommert.

Door zijn hoge ligging liep bij hevige buien het water richting Amstenrade, waar de boeren steeds met wateroverlast te kampen hadden. Langs de Hommerterweg lagen iets lager verschillende plekken waar het water lange tijd bleef staan en waar men sprak van Hommerterbeemden. De poel van Hommert was het meest bekend, omdat het eeuwenlang een duidelijke functie had als toevoer via een smal kanaal naar de grachten rondom het kasteel Amstenrade en als drinkplaats voor het vee en als visvijver van de kasteelheer. Uit de 'Bijdrage tot de geschiedenis van de Voormalige heerlijkheid Schinnen' door H. Pijls vernemen we, dat in het jaar 1409 Johan van Hommarde Scholtis van Schinnen ridder Johan Huyn van Amstenrade was opgevolgd. Verder vermeldt hij, dat vóór de aanleg van de door het gehucht lopende provinciale weg, die naar Meerssen en Valkenburg leidt, huizen gegroepeerd lagen om de daar aanwezige "maar", dat weleer diende om de kasteelvijvers van water te voorzien. Het is dus mogelijk dat "mert" een verbastering van "maar" of "marde" is.

Opvallend is dat in Friesland en Sauerland (Dld), zo ver uit elkaar gelegen en zonder enige communicatie in het verre verleden, de namen Hommerts en Homert voorkomen, die in Friesland als 'terpen en water' worden aangeduid en in het Sauerland 'hoogte en water' beteken.

Lit: Besluit B & W van Hoensbroek d.d. 21-6-1921 en gewijzigd door de gemeenteraad van Hoensbroek d.d. 12-11-1970; ; H.A. Beaujean: 'Geschiedenis van Hoensbroek en omgeving' (Heerlen 1949);

J.H.M. Kotten: 'Hommert' in V.H.S. Jaarboek 1992 (Schinnen 1992).

**Uitvaartcentrum van den Hout
Kathagen 10
6361HG Vaesrade
Tel.: 045- 5212004**

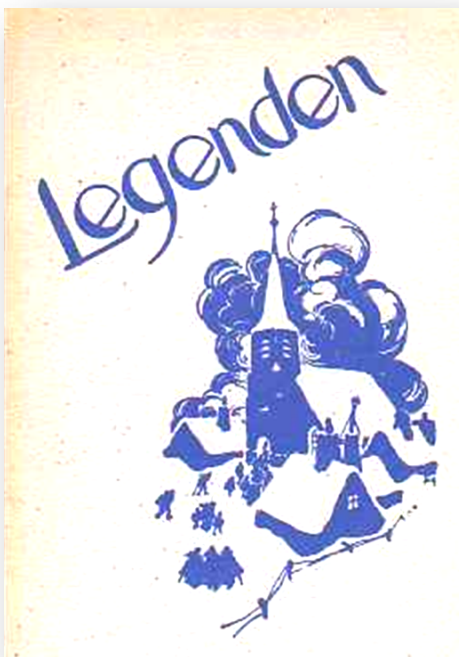
**S. v Cleef - Café de Paerdsstal
Slakkenstraat 80
6431 NK Hoensbroek
Tel.: 045-5213515**

De Weerwolf

Door Rein van Lieshout

Volgens een oude Limburgse sage was de weerwolf een mens die zich in een wolf kon veranderen en dan lieden, die 's nachts huiswaarts keerden, besprong en zich op de rug van de ongelukkige wandelaar kilometers lang liet meedragen. Zo waren er al verschillende inwoners van Hoensbroek door een weerwolf lastig gevallen. Dit gebeurde meestal, wanneer ze na hun werk, 's avonds laat vanuit Nuth, via Hellebroek en Laar, over het Laervoetpad naar Hoensbroek liepen. In het aardedonkere Laar sprong de weerwolf dan op hun rug. Daarbij werd hen ingefluisterd dat, indien ze

weerstand zouden bieden, hen wat te wachten zou staan. Uit angst werd de zware last kilometers lang meedragen. Na Laar gepasseerd te hebben staken ze iets verderop de Geleenbeek over, liepen vervolgens een stuk langs de Molenbeek, gingen bij de Drakenmolen het bergje op en liepen daarna tot aan de Klinkertstraat bij het kasteel van Hoensbroek. Daar sprong de weerwolf weer van hun rug af en verdween razendsnel de duisternis in.

Rob Peters – Meel en graanhandel
Wijngaardsweg 16
6412PJ Heerlen
Tel.: 045- 5226693

Een waar gebeurd familieverhaal

Door Rein van Lieshout

Ome Nico en tante Bertha waren op die gure novemberavond omstreeks 1885 's avonds op bezoek gegaan bij de familie Peters-Collaris aan de Flatterstraat te Hoensbroek.

Nadat ome Nico het verhaal over de weerwolf had verteld, gebeurde er het volgende:

De 16-jarige Joseph Peters moest om het hele verhaal hartelijk lachen en zei dat het misschien wel waar was, maar dat de weerwolf dan wel een dronken man uit Hoensbroek moest zijn geweest die te lui was om zelf naar huis te lopen. Als dit hem zou overkomen was de 'weerwolf' nog niet klaar met hem. Hij zou de betreffende persoon wel zodanig 'opknappen' dat hij weer nuchter was.

Nu bezat Joseph inderdaad een onverschrokken natuur. Hij was zagezegd, voor de duivel niet bang. Maar tante Bertha had zo haar twijfels. Zij dacht dat de jonge Joseph zich groter voordeed dan hij was, maar ze wist niet goed hoe ze achter de waarheid kon komen.

Het moet een uur of elf geweest zijn toen Joseph zei dat hij even naar achter moest. Nu was het vroeger zo dat het toilet niet in een woning was gesitueerd. Dit stond in een huisje of in de schuur achter het woonhuis. Als het donker was moest men dus eerst een lantaarntje aanmaken en vervolgens naar buiten gaan en naar de schuur lopen.

Joseph liep meestal in het donker naar achter. Het was hem te veel rompslomp met die lamp.

Joseph was nog niet de deur uit of tante Bertha sprong op en zei:

‘Eens kijken of die Joseph van jullie nu werkelijk geen angst kent’.

Ze haalde vlug een groot wit laken uit de linnenkast die in de kamer stond, verdween de gang in en liep naar buiten. Niemand zei iets, alleen het vuur van de open haard knetterde en doorbrak de stilte.

Het wachten op wat komen zou leek wel een eeuwigheid, maar uiteindelijk kwam Joseph na enige tijd weer binnen en ging rustig op z'n plaats zitten. Iedereen keek naar hem, maar er was niemand die iets durfde te zeggen.

Na een korte stilte vroeg ome Nico: 'En Joseph, hoe is het?'

'Hoe zou het zijn? Goed', antwoordde Joseph en weer viel er een stilte. Bertha was nog steeds niet binnengekomen.

Daarom vroeg ome Nico weer: 'Joseph, heb je achterom dan niets gezien?'

'Ja', antwoordde Joseph, 'ik zag iets wits bewegen en daar heb ik toen met de "dievenknuppel" die achterom in het hoekje staat, op geslagen, waarna "het" niet meer bewoog'.

Ontzet schreeuwde ome Nico:

'Oh, wat heb je me nu gedaan!'.
Hij greep de petroleumlamp van

tafel en vloog de deur uit, de gang in en naar buiten toe.

Iedereen rende achter hem aan.

Daar lag tante Bertha, midden op de binnenplaats, half onder het witte laken, roerloos op de grond.

Ze was door Joseph bewusteloos geslagen en had een wond aan haar hoofd waar wat bloed uit liep. Voorzichtig werd ze door

ome Nico en Hubert - de oudere broer van Joseph - naar binnen gedragen en op de divan in de woon-

kamer gelegd. Er werd een kussen onder haar hoofd geschoven en de wond aan haar hoofd werd verbonden. Langzaam kwam tante Bertha weer bij. Ze klaagde over pijn aan haar hoofd en over duizeligheid en durfde niet op te staan. Bertha is die nacht bij de familie Peters-Collaris gebleven en ome Nico heeft de hele nacht naast de divan bij Bertha gewaakt. De volgende dag kwam dokter Piters, die inmiddels was gewaarschuwd, met zijn koets vanuit Heerlen een bezoek brengen. Tante Bertha moest enkele weken absolute rust houden in een donkere kamer. Langzaam knapte Bertha weer op. Ze heeft van het drama gelukkig niets overgehouden en is uiteindelijk 87 jaar oud geworden.

De Hoofdstraat in de 50-er jaren (1)

Door Hein Giesen

Dit is de eerste aflevering van een serie artikelen over de Hoofdstraat in Hoensbroek, vroeger een van de belangrijkste winkelstraten, ook wel het winkelhart(je) van Hoensbroek genoemd.

Vanaf “het kruis” tot aan het kasteel telden de Hoofdstraat en directe omgeving ruim 100

winkeliers of andere zelfstandige ondernemers.

Mede door het gemeentebestuur en de verkeersmaatregelen, (de Hoofdstraat werd eenrichtingverkeer ± 1950) verschoof het winkelcentrum steeds meer naar de Kouvenderstraat. Het grote verval van de Hoofdstraat werd begin 60-er jaren ingeluid door de bouw van Lendfers Meubelen (een zeer fraaie en grote zaak voor die tijd, nu het pand Vögele) en de winkelgalerij aan de rechterzijde van de Kouvenderstraat.

Toen vervolgens ook nog eens de mijnen sloten stimuleerde de gemeente de winkeliers aan de Akerstraat om naar de Kouvenderstraat te gaan. En door het doortrekken van de Pastoorskuilenweg werd ter hoogte van de Markt de doorstroom van de Hoofdstraat onderbroken. Daarmee viel het doek voor het onderste gedeelte. Vooraan bleef de winkelfunctie overeind door de nabijheid van de markt en

**Administratiekantoor Labor
Vloedstraat 34
6361 XH Nuth
Tel.: 045-5650121**

zijn parkeergelegenheid, maar voorbij de Sleinadastraat is het dan gebeurd met de Hoofdstraat als winkelstraat.

Hieronder een overzicht van de vele winkels en zelfstandigen aan de Hoofdstraat in die vijftiger jaren. We starten vanaf het Gebrookerplein bij het kruis gezien aan de rechterzijde.

De Hoofdstraat tot aan de Markt, anno 1950 – even huisnummers

Het eerste pand, nr. 6 direct naast de St. Caecilia meisjesschool was

oorspronkelijk de koloniale warenwinkel van de familie Eschweiler. Na de oorlog werd dit het snoepwinkeltje van Halmans, opgevolgd door Cordewener en daarna diverse andere, meest tijdelijke bestemmingen.

Ernaast, op nr. 8 bestierde Halmans Hotel de Kroon, dat rond '60 werd overgenomen door schoonzoon Huub

Viehmann. Nu is in dit pand de City Kapsalon gevestigd.

Daarnaast op nummer 10 was een depot van schoenwinkel Crijns, die zijn hoofdvestiging destijds nog aan de Akerstraat had. Het volgende pand nr. 12 was de winkel van van Uden, begin vijftiger jaren in het telefoonboek nog vermeld als "kuiperij", maar ondertussen meer rijwielhandel, waar Jan achterom de reparaties deed en filiaalhouder Schaffers in de winkel stond.

In het midden van de jaren '50 komt Piet van Uden zelf de zaak in handen nemen, het wordt een rijwiel- en elektronicawinkel met platenzaak. Hij heeft de wind mee, het zijn de jaren dat iedereen een tv, ijskast, bromfiets e.d. kan kopen. Hij koopt twee belendende panden en maakt er één mooie grote zaak van. Zijn zonen verkassen naderhand naar de Kouvenderstraat. Inmiddels is het pand in de Hoofdstraat weer opgedeeld in meerdere winkels. Het volgende pand was een filiaal van schoenwinkel Crijns, die zijn hoofdvestiging destijds nog aan de Akerstraat had.

Later werden beide zaken verruild voor een nieuwe zaak in een winkelflat aan de Kouvenderstraat.

Begin 60-er jaren werden beide zaken verruild voor een nieuwe zaak in de pas gebouwde winkelflat aan de Kouvenderstraat. In dit pand startte toen de naaimachinezaak van Veldman. Ernaast was de manufacturenwinkel van Harts gevestigd. Beide voornoemde panden vielen ten offer aan de uitbreidingsdrift van Piet van Uden.

Direct hiernaast bevond zich op nummer 18 de sigarenzaak van Bremen, meer bekend als Pierre Widdershoven, die naast het rookwarenassortiment ook schrijfwaren en stripboeken verkocht. Hier kocht heel Hoensbroek de strips van Eric de Noorman, Kapitein Rob en Dick Boss en het blad De Lach. Aan zijn etalageraam hingen de voetbalopstellingen van v.v. Hoensbroek alsook op zondagnamiddag de voetbaluitslagen. Hier was het volle bak als in de zomer de uitslagen en de klassemanten van de Tour de France aangeplakt werden.

In het pand ernaast, hoek Zandstraat – Hoofdstraat, was op nummer 24 het café van Victor Vaassen met zijn papegaai gevestigd. Begin vijftiger jaren werd dit pand overgenomen door de familie Vankan en begin 1960 werd hier het eerste Chinese restaurant van Hoensbroek geopend. Nu is er een zonnestudio.

Op de andere hoek van de Zandstraat ligt sinds mensenheugenis de rookwarenwinkel, die in de vijftiger jaren gerund werd door Peeters.

Gebr. Luchies
Hoofdstraat 16
6431LC Hoensbroek
Tel.: 045-5221703

Ernaast, nu de juwelierszaak van Wijshoff, was eerst nog Electro Scholl, en daarnaast juwelier Henry. Even later ging vader Hein Scholl naar de overkant en verhuisde buurman Henry naar dit Scholl-pand en vader Scholl had in het voormalige Henry-pand korte tijd later een kindervagenzaak.

Eind jaren vijftig verbouwde Bernard Nederstigt dit pand tot de bloemenzaak Flora, nu heeft zich er al jaren de Versmarkt van Bemmelmans gevestigd.

Hiernaast lag destijds het “Boterwinkeltje” van Ruiters. Dit oude huisje is al lang gesloopt en werd indertijd vervangen door de nieuwbouw van de muziekzaak van Paul Stalmeier, tegenwoordig is in dat pand de dagopvang voor gehandicapten “Leer en Doe”.

Een paar meter verder, op nummer 40, het café van de ‘ouwe’ van Zundert, die tevens een taxibedrijf runt. In 1952 namen Nol en Enne de Jong dit café over en verbouwden het een zaak die tot ver buiten Hoensbroek naamsbekendheid krijgt. Na hun vertrek in ’69, hebben nog diverse andere kasteleins dit café bestierd.

Het volgende pand was de groentezaak van v.d. Veen. Ook dit is inmiddels afgebroken en vervangen door de Nederlandse Middenstandsbank, nu ING.

In het pand ernaast, Hoofdstraat 44, was de zaak van Antoon Coolen, een manusje van alles. Achterom had hij een lasbedrijf, maar hij verkocht alles wat van ijzer was: kindervagens, fietsen, kachels, maar ook sportartikelen en als toetje had hij nog een Shell benzinepomp voor de deur. Nu is dit het pand van Electro Van Kan.

Hiernaast domineerde in de vijftiger jaren de levensmiddelenzaak van Edah de markt, filiaalhouder was dhr. Vorage. Begin jaren ‘60 werd deze zaak verbouwd tot café “Pied Boeuf” en nu, vele eigenaren later, heeft dit pand nog steeds een horecabestemming.

Schadenet - Koenen
Breukerweg 178
6412 ZL Heerlen
Tel.: 045-5215450

Een deur verder, op nummer 52 waren de drogisterij en pedicuresalon van dhr. Peeters, nu een Chinees restaurant.

Op het terrein ernaast (nu de Pastoorskuilenweg) woonde na de oorlog de visboer Meier, bijgenaamd 't Joodje (ik geloof dat bijna niemand in Hoensbroek zijn echte naam kende), dit pand brandde rond 1950 tot aan de grond af en naderhand werd die lege plaats ingenomen door de frietkraam van Heinz Göllisch.

Dit stukje Hoofdstraat werd besloten met op nr. 60 de bekende cafédancing “In Ghen Haen”. Achter het terras van dit café (tussen het café en de frietkot) lag de schietbaan van de handboogschutterij Wilhelm Tell, die in “In Ghen Haen” haar clublokaal had. In 1951 nam Pierre Schiffers deze zaak over van Marinus van Zundert.

Wordt vervolgd.

Bronnen:

Het telefoonboek van 1952,
de herinneringen van Jo Scholl en Hein Giesen,
diverse feest- en jubileumgidsen uit die jaren.

W. Mengelers – Auto elektra
Burg. Slanghenstraat 11
6433 AR Hoensbroek
Tel.: 045- 5217777

Versmarkt Bemelmans
Hoofdstraat 30
6431 LC Hoensbroek
Tel.: 045- 5228573

Meibottelle

Omstreeks april-mei als het zwoel en warm weer is met af en toe een mals buitje, dan sprak men van “moruiljewaer” of “meibottelle-waer”.

In de Limburgse dorpen, ging men bij deze weersomstandigheden vroeg uit de veren en op stap. De dorpelingen gingen dan naar de voor hen bekende groeiplaatsen van de eetbare paddenstoel “morille”.

Deze paddenstoel groeit in groepjes in het mergellandschap, het is een paddenstoel die, van ontwikkeling en uiterlijk aanzien, sterk afwijkt van de door ons bekende weidechampignon.

“Morielje” zegt de kenner van de Limburgse flora er tegen en in Duitsland heet hij “Morchella”. In het algemeen wordt de

Morieltjes in het dialect aangeduid met “Moruiltje”, “Meimarbelle” of met “Meibottelle” (bot in mei uit). De laatste benaming wijst natuurlijk duidelijk op de periode meimaand, daar ze dan te voorschijn komen. Omstreeks de jaren 1920 werden deze paddenstoelen genoemd “Tatersjekóp”.

Deze benaming kregen ze omdat er een verband bestaat tussen het bruine geplooid uiterlijk van de paddenstoel en de geplooid gezichten van de “Tatersj”. Taters waren rondtrekkende donkergetinte zwervers die afkomstig waren uit de zuidelijke streken. Deze aanduiding wordt zowel door het Mongoolse als door Turkse bevolking gebruikt. Van oorsprong waren de Tataren een Mongoolse stam die al in de 8ste eeuw in de Turkse geschriften werden genoemd. Het aantal Tataren bedraagt ca. 6,5 miljoen van wie 1,7 miljoen wonen in Tatarstan en langs de Wolga.

In Moskou, ca 800.000, dat is bijna 10% van de totale bevolking.

Terug naar de paddenstoel Morielje. De paddenstoelen hebben een dikke, gegroefde steel en een meestal eivormige hoed met holten en ribben ertussen, zodat het geheel iets op een spons lijkt. In die holten worden de sporen gevormd voor de verdere verspreiding van de paddenstoel, het zogenaamde zaad.

Met een grote rode zakdoek in de hand en een stok tot steun trok men er dus vroeg op uif over voetpaden, langs graften en bosranden op zoek naar de lekkernij. Ook de zondagmorgen werd hiervoor benut.

Met de vier punten van “de roje plak” legde men een knoop om de stok zodat men een draagbundel met vier inlegopeningen verkreeg om het tere natuurproduct in te vergaaren. De kleintjes en de groten, de grijze en okerkleurige, de licht- en donkergetinte werden hierin verzameld.

Omdat het verzamelen van de Morieljes jaarlijks een terugkerende geliefde bezigheid was, wist men de groeiplaatsen in de omgeving natuurlijk van A tot Z.

Ook vertelde men niet waar de vindplaats was aan de andere dorpsbewoners, dit werd strik geheim gehouden.

Onder de Hazelaars, Iepen en Essenbomen, daar waar dus een humusrijke grond was en ook nog rul en kalkhoudend, open en grazig, daar groeiden de Morieljes.

Tussen het dorre loof, de grauwe humusgrond en de groen bemoste takken spelen zij als het ware verstoppertje met hun uitstekende schutkleur. Men moest dus goed vertrouwd zijn waar de vindplaats was om ze vlug te kunnen waarnemen. Vooral beginnende zoekers hadden daar nog al wat moeite mee. Door de ouderen werd dan het bekende volksgezegd gezegd: “Doe mos tuch eine morùljebreèl opzitte”.

Een fantasiebril dus, waarmee je de Morieljes dan goed kon zien. Dit gezegde werd ook dagelijks toegepast als iemand iets niet snel genoeg had gezien.

De Morieljes staan bekend om hun fijne en aparte smaak. Toch werden ze meestal gezocht voor de marktverkoop en dus iets extra's opbracht voor de jeugdige plukker.

Daar het vruchtvlees een sponsachtige bouw heeft bederft hij snel. Na het plukken werden de Morieljes in een kom of schotel bewaard die was afgedekt met een vochtige doek. Door ze ook nog op een koele plaats te zetten bleven ze het aanzien van vers geplukt behouden.

Toch waren er gezinnen bij wie de “Meibottelle” werden gedroogd en daarna bewaard. Bij het zware werk in de oogsttijd werden ze door de boerin geweekt en tot een smakelijk gerecht verwerkt.

Als alternatief werden de gedroogde paddenstoelen gemalen om vervolgens als een zogenaamd toekruid gebruikt te worden.

De Morielje heeft het nadeel dat ze zwaar verteerbaar zijn. Na het drogen was het zelfs nog moeilijker om ze te verteren. Niet iedereen kon de gedroogde en nadien geweekte paddenstoelen eten zonder vervolgens met maagklachten te zitten.

De Morieljes werden als volgt bezongen:

“De stuivertjes zongen op het eind der lente,
Een klingelend lied in de knellende zakken,
En ook de gedroogde, dan weder geweekte,
Morieljes konden de tongen doen smakken”.

Leo Meevers Scholte.

Turner Flower Bloemisterij
Klinkertstraat 27
6433 PA Hoensbroek
Tel. 045-5215442

Mededelingen

Contributie

We zijn alweer 6 maanden gevorderd in 2010.

Had u uw contributie 2010 al betaald? Dan niet uitstellen maar meteen doen!

U kunt dit bedrag, 12,- €, storten op gironummer 3280562 t.n.v. Heemkundevereniging Hoensbroek, met vermelding; contr. 2010.

Als u onze contributie wel erg bescheiden vindt, zeker gezien de hoge portokosten als u buiten Hoensbroek woont, dan staat het u natuurlijk vrij dit bedrag naar uw eigen kunnen te verhogen. U kunt natuurlijk ook contant betalen bij onze penningmeester Hein Giesen en bij Paul in de Readshop.

E-mail adres veranderd?

Bent u misschien ook van e-mailadres veranderd?

Dan geef dit nieuwe adres even door aan onze secretaris of bij de ledenadministratie, zodat wij u onze e-mails correct kunnen aanleveren. Doen hè!

Secretaris:

secretaris@heemkundehoensbroek.nl

Ledenadministratie:

heingiesen@home.nl

**Constructiebedrijf Wiel Peters
Economiestraat 47 A
6433KC Hoensbroek
Tel.: 045- 5211057**

**Heunen Coiffeur Herensalon
Wilhelminastraat 76
6431 XX Hoensbroek
Tel.: 045- 5211324**

Onze begunstigers:

Holtus Verzekeringen & Financieringen	Hoensbroek
Mr. J.J.O. Huisman, Notaris	Brunssum
P. Orbons	Hoensbroek
Punctua & Partners - Accountants	Hoensbroek
The Read-Shop	Hoensbroek
C. van Tilburg	Hoensbroek
Van Melick - Heerlijk uit Hoensbroek	Hoensbroek

